

Ciekawe odmiany jeżyny oceniane w warunkach centralnej Polski

W Instytucie Ogrodnictwa w Skierniewicach od wielu lat prowadzone są badania, w których ocenia się przydatność zagranicznych odmian jeżyny do uprawy w dość surowych warunkach Polski. W przypadku tego gatunku nawet kilkudniowe mrozy mogą uszkodzić pędy, a nawet całe karpy, co skutkuje brakiem owocowania lub zniszczeniem plantacji. Rosnące zainteresowanie plantatorów tym gatunkiem skłania do oceny nowych, mało znanych w kraju odmian, pochodzących z zagranicznych programów hodowlanych. Wiele z tych odmian rodzi owoce wysokiej jakości, smaczne i aromatyczne, niestety jeżyny te często są zawodne w uprawie polowej.

Obecnie prowadzi się doświadczenia z odmianami jeżyny: ‘Reuben’, ‘Natchez’, ‘Apache’, ‘Ouachita’, ‘Loch Maree’, ‘Navaho’, ‘Black Pearl’, ‘Asterine’ (‘Asterina’), ‘Triple Crown’ i ‘Newberry’. Odmiany zagraniczne są porównywane do 4 odmian standardowych,

wyhodowanych w Polsce: ‘Orkan’, ‘Gracja’, ‘Brzezina’ i ‘Zagajnik’. Doświadczenie zlokalizowano w Sadzie Doświadczalnym w Dąbrowicach (fot. 1). Krzewy są prowadzone w formie kolumnowej, tworząc literę V. Prowadzenie jeżyn w takiej formie ułatwia wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i jest mniej pracochłonne, niż tworzenie szpaleru i przypinanie do drutu każdego pędu osobno. W doświadczeniu pędy jednoroczne, wyrastające z karpy są sukcesywnie przywiązywane do metalowego palika. Pędy owocujące są przywiązane osobno do drugiego palika. Po zebraniu owoców pędy dwuletnie wycina się, a na zimę pozostawione są tylko pędy

jednoroczne, które będą owocowały w roku następnym (fot. 2-3).

Z reguły odmiany jeżyny pochodzące z zagranicznych programów hodowlanych, a szczególnie te których pędy nie mają kolców, charakteryzują się wysoką wrażliwością korzeni lub samych pędów na przemarzanie. Po zimie 2015/2016 na pędach badanych jeżyn obserwowano uszkodzenia mrozowe, dlatego podjęto decyzję o okrywaniu karp i pędów przed wystąpieniem mrozów. Zabieg ten będzie wykonywany dość późno, po wystąpieniu pierwszych przymrozków, kiedy rośliny wejdą w okres spoczynku zimowego. W bieżącym roku karpy okryto słomą, a pędy owinięto białą agrotkaniną (fot. 4 i 5).

Charakterystyka odmian:

‘Reuben’ jest jedną z nielicznych odmian jeżyny, które owocują latem na dwuletnich, a jesienią na jednorocznych pędach. Została wyhodowana na Uniwersytecie w Arkansas w USA, gdzie zimy są łagodne. Z pierwszych obserwacji wynika, że pędy i karpy muszą być okryte na zimę, ponieważ krzewy mogą przemarznąć. W czasie stosunkowo łagodnej zimy 2015/2016 pędy tej jeżyny zostały uszkodzone przez mróz i nie owocowały w sezonie wegetacyjnym. Latem z karpy wyrosły pędy jednoroczne, które zakwitły i jesienią wytworzyły pojedyncze owoce, które nie dojrzewały, ponieważ dzień był coraz krótszy i nadeszły zimne noce. Z obserwacji wynika, że odmiana nie

będzie polecana do uprawy w polu. Czy będzie nadawała się do sterowanej uprawy pod osłonami? Żeby odpowiedzieć na to pytanie potrzebne są dalsze badania.

i sezonie letnim wytworzyły młode pędy. 'Natchez' to ciekawa odmiana deserowa, ale należy przypuszczać, że jej uprawę polową ograniczy wysoka podatność roślin na przemarzanie.

W doświadczeniu bardzo interesująco zapowiadała się odmiana 'Newberry' (malinojeżyna), wyhodowana w USA, jest to mieszaniec maliny z jeżyną. Krzew rośnie silnie i ma dość elastyczne pędy, pokryte kolcami. Z pierwszych obserwacji wynika, że odmiana tworzy dużo owoców we wczesnym terminie (fot. 7). Owoce są podobne do owoców już badanej w IO odmiany 'Boysen' ('Boysenberry'), która także należy do grupy malinojeżyn. Niestety krzewy odmiany 'Newberry' szybko zostały zawirusowane i konieczne było niezwłoczne usunięcie materiału z doświadczenia. Mimo wszystko odmianę można polecać do uprawy amatorskiej, na działkach i w ogródkach przydomowych, ponieważ dobrze plonuje i jest mało wrażliwa na mróz.

'Apache' – to kolejna odmiana amerykańska. W 2016 roku wytworzyła dość dużo owoców, jak na pierwszy rok owocowania (fot. 8). Jeżyny zaczęły dojrzewać dość wcześnie, około 26 lipca. Z jednej rośliny zebrano 2,4kg wysokiej jakości owoców o masie ponad 8g. Odmiana tworzy bardzo smaczne owoce i można przypuszczać, że będzie polecana do uprawy towarowej. Jak do tej pory na krzewach nie zanotowano uszkodzeń mrozowych. Jej wartość gospodarcza i podatność na uszkodzenia mrozowe wymaga dalszych badań.

W doświadczeniu jest również odmiana szwedzka **‘Asterina’**. Wybrano ją do badań, ponieważ powstała ze skrzyżowania jeżyn **‘Loch Ness’** i **‘Chester’**, które przeszły pozytywnie badania w IO. Pokrój krzewu i wygląd pędów jest podobny do odmian rodzicielskich, które charakteryzują się silnym wzrostem i bezkolcowymi pędami. Z pierwszych obserwacji wynika, że **‘Asterina’** tworzy jędrne, dość duże i kuliste owoce, tak jak **‘Chester’**. Na podstawie prowadzonych w IO badań jeżynę **‘Chester’** zaliczono do odmian mało podatnych na przemarzanie. Można więc spodziewać się, że jeżyna **‘Asterina’** również sprawdzi się w warunkach klimatycznych centralnej Polski.

W doświadczeniu oceniana jest odmiana **‘Navaho’**, wyhodowana w Ameryce Północnej. W Polsce wzrasta zainteresowanie tą odmianą. Pierwsze obserwacje pokazują, że jeżyna ta jest mało podatna na przemarzanie pąków kwiatowych. W br. jeżyna zawiązała dość dużo owoców (fot. 9), zważywszy na fakt, że rośliny w doświadczeniu są jeszcze młode. Z jednego krzewu zebrano 1,9 kg jeżyn, które były średniej wielkości o masie około 5g.

‘Ouachita’ to również odmiana amerykańska, wyhodowana na Uniwersytecie w Arkansas. W naszych doświadczeniach tworzy duże owoce o masie ponad 7g. Ze względu na dość młode rośliny nie można wiele powiedzieć o jej owocowaniu. Krzew tworzy bezkolcowe, silnie rosnące pędy.

‘Triple Crown’ to odmiana amerykańska o bezkolcowych pędach. W naszych doświadczeniach krzewy rosną dość słabo. W br. odmiana miała mało stosunkowo drobnych owoców. Jednak były one bardzo smaczne, słodkie i łatwo odchodziły od dna kwiatowego. Wydaje się, że odmianę można badać pod kątem przydatności do mechanicznego zbioru, z przeznaczeniem owoców do przetwórstwa. Będzie to możliwe wtedy, gdy krzewy się rozrosną i obficie zaowocują.

W badaniach jest jeszcze jedna odmiana amerykańska **‘Black Pearl’**, wyhodowana w Oregonie (fot. 10). Pierwsze owoce są bardzo duże i podobne do wcześniej badanej w IO jeżyny **‘Black Butte’**. Krzew tworzy elastyczne pędy i ma charakterystyczne, bardzo pomarszczone liście.

Ostatnią odmianą jest **‘Loch Maree’**, szkocka jeżyna o bardzo dekoracyjnych, różowych kwiatach. W przeszłości w IO badano bliźniacze odmiany - **‘Loch Ness’** i **‘Loch Tay’**.

Jeżyna ‘Loch Maree’ jest do nich podobna i ma również bezkolcowe pędy. Tworzy także średniej wielkości, błyszczące i smaczne owoce.

Wartość gospodarcza przedstawionych w artykule jeżyn, będzie oceniana w kolejnych latach badań, kiedy rośliny prawidłowo się rozrosną. Zbadane zostaną również walory smakowe owoców oraz ich właściwości prozdrowotne.

Opracowanie przygotowane w ramach zadania 1.4

„Nowe gatunki dla poszerzenia i zróżnicowania produkcji roślin ogrodnich, w tym żywności funkcjonalnej”,

Programu Wieloletniego: „Działania na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego”; finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi